

Obsah

Předmluva k českému vydání	5
--------------------------------------	---

Předmluva	8
---------------------	---

První část

ÚVOD – VYMEZENÍ PROBLÉMŮ – HISTORICKÉ ÚVAHY	11
---	----

1. Předmět obecné vývojové psychologie	13
2. Idea vývoje v psychologii	18
2.1. Předběžné poznámky	18
2.2. Období předdarwinovské	19
2.3. Období podarwinovské	24
2.4. Psychický proces z aspektu geneze	34
2.5. Vliv dialektického a historického materialismu	36

Druhá část

FAKTOGRAFICKÝ MATERIÁL K PSYCHOFYZICKÉMU VÝVOJI	41
---	----

3. • Fylogenetické řady změn	43
3.1. Homologie a analogie	43
3.2. Homologie chování	46
3.3. Vznik výrazových pohybů	53
3.4. Změny chování podmíněné domestikací	60
3.5. Makroskopické směry změn	66
3.5.1. Anatomicko-fyziologické změny stavebního plánu	67
3.5.2. Rozšíření druhově specifického světa znaků	69
3.5.3. Vytvoření různých forem učení	74
3.5.4. Vzdělání determinant aktivit	80
4. Ontogenetické vývojové řady	84
4.1. Percepční výkony	84
4.1.1. Utváření senzorických výkonů v raných obdobích života	84
4.1.2. Proces analytického pročeňování reality	88
4.2. Motorické výkony	96
4.2.1. Vývoj lokomotoriky	96
4.2.2. Vznik uchopování	99
4.3. Výsledky učení	102
4.3.1. Formy učení v prvním roce života	102
4.3.2. Rozvoj učení vzhledem	108
4.4. Řečové výkony	112
4.4.1. Výstavba funkcí řeči	112
4.4.2. Vývojové změny slovní zásoby a stavby vět	117
4.5. Formálně logické myšlení	120
4.5.1. Definice	121
4.5.2. Předpojmové symbolické myšlení	124

4.5.3.	Názorné myšlení	126
4.5.4.	Konkrétní operace	127
4.5.5.	Formální operace	129
4.5.6.	Kritické poznámky k Piagetově teorii	129
4.6.	Rozhodovací procesy	130
4.6.1.	Definice	131
4.6.2.	Změny ve strategii rozhodování	132
4.6.3.	Vývoj výkonové aspirační úrovně	136
5.	Aktuálně genetické řady vývojových změn	138
5.1.	Aspekt činnosti	138
5.2.	Aspekt jednání	139
5.3.	Vnímání jako geneze	141
5.3.1.	Přechod od dráždivosti k senzibilitě	141
5.3.2.)	Geneze optické percepce	144
5.4.	Řešení problému jako geneze	150
5.4.1.	Používání nástrojů u zvířat (pokusy W. Köhlera)	151
5.4.2.	Dunckerův „ozařovací úkol“	154
5.4.3.	Šachový problém „průlom pěšců“	157
5.5.	Učení jako geneze	163
5.5.1.	Učení pokusem a omylem (v bludištvém pokuse)	163
5.5.2.	Podmíněná reakce	168

Třetí část

K TEORII PSYCHOFYZICKÉHO VÝVOJE 175

6.	Kondicionální analýza psychofyzického vývoje	177
6.1.	Determinismus a podmíněnost	177
6.2.	Fylogeneze chování živočichů a evoluční teorie	179
6.2.1.	Evoluční faktory	180
6.2.2.	Chování jako podmínka evoluce	182
6.2.3.	K problému vztahu vnitřních a vnějších podmínek	185
6.3.	Fylogeneticky získané jako systémová podmínka lidského vývoje chování	191
6.3.1.	Homologie chování	192
6.3.1.1.	Senzorické výkony	193
6.3.1.2.	Lokomotorické výkony	193
6.3.1.3.	Senzomotorické výkony	194
6.3.1.4.	Konfliktové chování	198
6.3.2.	Zrání chování a zkušenost	198
6.3.3.	Funkční schémata jako analogie	204
6.3.3.1.	K metodologii funkčního schématu	205
6.3.3.2.	Společná funkční schémata u zvířete a člověka	208
6.3.4.	Srovnání zvířete a člověka z hlediska obrazu lidského rodu	215
6.3.4.1.	Obraz člověka u Herdera	216
6.3.4.2.	Marxistický obraz člověka	217
6.3.4.3.	Obraz člověka v buržoazní filosofické antropologii	219
6.3.4.4.	Biologicko-antropologické příspěvky k obrazu člověka	222
6.4.	Ontogenetické podmínky vývoje lidského chování	227
6.4.1.	Podstata ontogeneze chování	227
6.4.2.	Význam individuálních dispozičních faktorů	229
6.4.3.	Životní situace a prostředí jako vývojové faktory	235
6.4.4.	Vzdělání jako vývojový faktor	240

7

6.4.5.	Výchova jako vývojový faktor	246
6.5.	Podmínky aktuálně genetických řad změn	252
6.5.1.	Působení vnitřních podmínek	252
6.5.2.	Vlivy podnětové stimulace	258
6.6.	Zobecnění těchto zjištění: podmínky psychofyzického vývoje — jejich jednota působení a hierarchie působení	265
6.6.1.	Vývoj jako samopohyb	265
6.6.2.	Interakce podmínek	265
6.6.3.	Dialektika vnitřního a vnějšího	266
6.6.4.	Fenomén senzibilních fází	267
7.	Kauzální analýza psychofyzického vývoje	272
7.1.	Podmínky a příčiny	272
7.2.	Rozpor jako zdroj (hybná síla) vývoje	273
7.2.1.	Protiklad a rozpor	274
7.2.2.	Vnější a vnitřní rozpory	279
7.3.	Kauzálně analytické modely zakládající se na koncepci rozporů	280
7.3.1.	Model regulované plynulé rovnováhy	280
7.3.2.	Regulační model — demonstrován na příkladu výkonové aspirační úrovně	289
7.4.	Vývoj jako stanovení a řešení rozporů	296
7.4.1.	Socializace	296
7.4.2.	Interiorizace	298
7.4.3.	Identifikace	302
7.4.4.	Socializace jako předpoklad kvalitativních skoků	305
8.	Zákonitosti psychofyzického vývoje	307
8.1.	K pojmu zákona	307
8.2.	Klasifikace psychofyzických zákonů podle Spenceho	310
8.3.	Zákon a teorie	312
8.4.	Sekvenční pravidla psychofyzického vývoje	314
8.4.1.	Trychtýřové pravidlo ontogenetického vývoje apercpece	314
8.4.2.	Sekvenční pravidla motorického vývoje	317
8.4.3.	Sekvenční pravidla vývoje libida	321
8.4.4.	Vývoj jako překrývání vrstev	326
8.4.5.	Ortogenetický vývojový princip	331
8.4.6.	Vývoj jako uspořádanost	336
8.5.	Sekvenční pravidla jako funkce znázorňovacích prostředků	344
8.5.1.	Vývoj jako sled fází	344
8.5.2.	Vývoj jako sled dějů	352
8.5.3.	K problému kvalitativního skoku	358
8.6.	Kondicionální a kauzální pravidla v systému vývojových teorií	364
8.6.1.	Empirický přístup	364
8.6.2.	Výstavba teorií	366
8.6.2.1.	Endogenistické teorie	366
8.6.2.2.	Exogenistické teorie	368
8.6.2.3.	Spontánně dialektické teorie	369
8.6.2.4.	Marxistické teorie	371
8.7.	K pojmu psychofyzického vývoje	374
Literatura		379
Autorský rejstřík		398
Věcný rejstřík		405